

Granskning av besökssäkerhet och skalskydd på förskola och grundskola

Rapport

Svedala kommun

KPMG AB

2019-05-16

Antal sidor 18

Svedala kommun

Granskning av besökssäkerhet och skalskydd på förskola och grundskola

2019-05-16

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Bakgrund	4
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	4
2.2	Revisionskriterier	5
2.3	Metod	5
3	Lagar och regelverk	5
3.1	Skollagen	5
3.2	Arbetsmiljölagen	5
3.3	Föräldrabalken	6
3.4	Skolverkets riktlinjer	6
4	Resultat av granskningen	7
4.1	Förskola - mottagning och avlämning	7
4.2	Förskola och grundskola - besöksrutiner och säkerhet vid besök	9
4.3	Förskola och grundskola - skalskydd mot inbrott	15
5	Slutsats och rekommendationer	17

1 Sammanfattning

KPMG har på uppdrag av revisorerna i Svedala kommun genomfört en granskning av besökssäkerhet och skalskydd inom för- och grundskola. Syftet med granskningen har varit att bedöma om överlämnandet av tillsynsansvaret mellan vårdnadshavare och personal genomförs på ett säkert sätt vid kommunens förskolor. Granskningen har även syftat till att bedöma om för- och grundskolan har rutiner för att förhindra obehöriga att ta sig in i på deras område.

Inom ramen för granskningen har vi genomfört oanmälda besök på slumpmässigt utvalda förskolor och grundskolor för att "testa" deras säkerhet beträffande besökare. I samband med besöken har vi samtalat med personal som vi har mött. Efter genomförda förskole- och grundskolebesök har biträdande utbildningschefen och grundskolechefen intervjuats.

Genom granskningen har vi kunnat konstatera att samtliga förskolor har rutiner gällande överlämnandet av tillsynsansvaret mellan vårdnadshavare och personal. Kommunens förskolor använder sig av verksamhetssystemet Tempus, som utöver avstämning av barnens närvaro samt schemaläggning för avlämning/hämtning används för att registrera information om vem som får hämta barnet i de fall vårdnadshavaren inte har möjlighet. Avstämning mot lärplattformen sker vid hämtning av barnen.

Vid våra oanmälda besök på grundskolor har vi kunnat röra oss fritt på flertalet enheter utan att vi har uppmärksammats särskilt. På huvuddelen av förskolorna blev vi däremot snabbt uppmärksammade och tillfrågade om vårt ärende. Av genomförda avstämningar med personal både inom förskolan och grundskolan kan vi konstatera att det finns informella rutiner för hur personalen ska bemöta besökare till verksamheten. Dessa är dock inte formellt dokumenterade. Vidare kan vi konstatera att det finns gemensamma rutiner och handlingsplaner för hot- och våldssituationer. Däremot ser vi ett behov av att anpassa de gemensamma rutiner och handlingsplanerna utifrån en analys av respektive enhets specifika förutsättningar, utifrån exempelvis den specifika fysiska miljön.

Sammanfattningsvis gör vi bedömningen att överlämnandet av tillsynsansvaret mellan vårdnadshavare och personal genomförs på ett säkert sätt vid kommunens förskolor. Det finns goda riktlinjer och rutiner för överlämnandet av tillsynsansvaret. Vidare gör vi bedömningen att flertalet förskolor har rutiner för att förhindra obehöriga att ta sig in i förskolans område, dock finns undantag där personalen vid våra oanmälda besök noterar besöket men frågar inte om namn eller ärende. Avseende grundskolan gör vi bedömningen att det finns förbättringspotential gällande att stärka upp kontrollen av vilka personer som rör sig på verksamhetens område. Detta genom att förbättra förutsättningarna för personalen att uppmärksamma besökare genom exempelvis ett system där namnbrickor används för lärare, vikarier och övrig personal.

Mot bakgrund av genomförd granskning lämnar vi följande rekommendationer:

- Att utbildningsnämnden tillser att riktlinjer/rutiner upprättas, tillgängliggörs och efterlevs avseende bemötande vid besök i förskolans och grundskolans verksamhet.
- Att samtliga förskolor och grundskolor genomför en lokalt anpassad riskbedömning avseende besökssäkerhet och utifrån denna dokumenterar eventuella åtgärder som är lämpliga för den enskilda förskolan/skolan.
- Att förskolorna och grundskolorna strävar efter att minimera antalet öppna passager och dörrar.
- Att utbildningsnämnden tillser att för- och grundskolorna ser över tillgången till "säkra" låsbara rum, som kan användas om en hotfull situation skulle uppstå, samt att det finns en fastställd och känd rutin som personalen med lämpliga intervaller övar inrymning utifrån.
- Att samtliga förskolor och grundskolor ser över möjliga alternativ till en lämplig inrymningssignal.
- Att utbildningsnämnden säkerställer efterlevnad av ovan nämnda handlingsplaner och rutiner genom intern kontroll.

2 Bakgrund

KPMG har av Svedala kommuns revisorer fått i uppdrag att genomföra en granskning av besökssäkerheten och skalskyddet inom förskola och grundskola. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2019.

I skollagens 5 kapitel *Trygghet och studiero* lyfts arbetsmiljön fram i §§ 3 och 4. I § 3 står det specifikt att alla elever skall tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. I § 4 hänvisar skollagen till arbetsmiljölagen. Arbetsmiljölagen stipulerar att åtgärder skall vidtas för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall.

I föräldrabalkens 6 kapitel 2 § 2 stycket regleras vårdnadshavarnas ansvar för barnens personliga förhållanden och behov. När barn överlämnas i förskola och skola övergår ansvaret för tillsyn av dem från vårdnadshavarna till personal.

Förskolor och grundskolor i Sverige är relativt öppna, men skolan är ingen allmän plats. Därför finns det ett behov av rutiner för externa besökare. Personalen har ansvar för barn och elever under deras skoldag.

Efter ett flertal händelser i andra kommuner där obehöriga har kunnat gå in på förskolor och grundskolor och där händelser av allvarig karaktär inträffat till följd av detta, vill revisorerna granska vilka säkerhetsrutiner det finns i förskolan och grundskolan för att skydda barn, elever och personal samt egendom.

Med anledning av ovanstående har kommunens revisorer, inom ramen för genomförd riskanalys dragit slutsatsen, att kommunens rutiner avseende besök samt hot och våld behöver granskas.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Syftet med granskningen är att bedöma om överlämnandet av tillsynsansvaret mellan vårdnadshavare och personal genomförs på ett säkert sätt vid kommunens förskolor. Vidare syftar granskningen till att bedöma om förskolan och grundskolan har rutiner för att förhindra obehöriga att ta sig in i förskolans och grundskolans område.

Inom ramen för granskningen kommer följande revisionsfrågor besvaras:

- Har förskoleenheterna rutiner för mottagande och hämtning av barn?
- Har enheterna rutiner för externa besökare?
- Är befintliga rutiner och föreskrifter dokumenterade?
- Vilket skalskydd har enheterna för att skydda sig från inbrott?
- Hur hanteras hotfulla situationer?
- Vilka riskbedömningar och uppföljningar görs av verksamheten avseende granskningsområdet?

Granskningen omfattar förskola och grundskola. Verksamhetsformerna förskoleklass och fritidshemmet ingår inte i granskningen. Granskningen avser utbildningsnämnden.

2.2 Revisionskriterier

I granskningen utgörs de huvudsakliga revisionskriterierna av:

- 5 kap. §§ 3 och 4 skollagen
- 3 kap. §§ 2 och 2a arbetsmiljölagen
- 6 kap. § 2 föräldrabalken
- Tillämpbara interna regelverk och policyer

2.3 Metod

Granskningen har skett genom oanmälda besök på ett urval av kommunens förskolor och grundskolor, i syfte att testa rutiner och säkerhet beträffande externa besökare. Vid besöken vid förskolorna har även frågor kring mottagande och hämtning ställts. I samband med de oanmälda besöken har samtal med personal genomförts. Efter genomförda förskole- och skolbesök har en avstämning med biträdande utbildningschefen och grundskolechefen genomförts. Vidare har dokument såsom handlingsplaner, säkerhetsinstruktioner, rutiner och dylika dokument studerats.

Rapporten är sakkontrollerad av biträdande utbildningschef och grundskolechef.

3 Lagar och regelverk

3.1 Skollagen

I Skollagen 5 kap. 3 § framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Vidare hänvisas i Skollagen 5 kap. 4 § till arbetsmiljölagen.

3.2 Arbetsmiljölagen

I Arbetsmiljölagen 3 kap. om *Allmänna skyldigheter* stipuleras följande:

- 2 § Arbetsgivaren ska vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall. En utgångspunkt ska därvid vara att allt sådant som kan leda till ohälsa eller olycksfall ska ändras eller ersättas så att risken för ohälsa eller olycksfall undanröjs.

Arbetsgivaren ska beakta den särskilda risk för ohälsa och olycksfall som kan följa av att arbetstagaren utför arbete ensam.

- 2a § Arbetsgivaren ska systematiskt planera, leda och kontrollera verksamheten på ett sätt som leder till att arbetsmiljön uppfyller föreskrivna krav på en god arbetsmiljö. Arbetsgivaren ska utreda arbetsskador, fortlöpande undersöka riskerna i verksamheten och vidta de åtgärder som föranleds av detta. Åtgärder som inte kan vidtas omedelbart ska tidsplaneras.

- Enligt AFS¹ 1993:2 under rubriken *Risikoförebyggande åtgärder* ska arbetsgivaren "utreda de risker för våld eller hot om våld som kan finnas i arbetet samt vidta de åtgärder som kan föranledas av utredningen".

3.3 Föräldrabalken

I Föräldrabalken 6 kap. stipuleras följande avseende vårdnad av barn:

- 2 § Barn står under vårdnad av båda föräldrarna eller en av dem, om inte rätten har anförtrott vårdnaden åt en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare. Vårdnaden om ett barn består till dess att barnet fyller arton år.

Den som har vårdnaden om ett barn har ett ansvar för barnets personliga förhållanden och skall se till att barnets behov enligt 1 § blir tillgodosedda. Barnets vårdnadshavare svarar även för att barnet får den tillsyn som behövs med hänsyn till dess ålder, utveckling och övriga omständigheter samt skall bevaka att barnet får tillfredsställande försörjning och utbildning. I syfte att hindra att barnet orsakar skada för någon annan skall vårdnadshavaren vidare svara för att barnet står under uppsikt eller att andra lämpliga åtgärder vidtas.

3.4 Skolverkets riktlinjer

Följande står att läsa på skolverkets hemsida²:

- *Vid de allra flesta skolor eller förskolor kommer det aldrig att inträffa någon incident med väpnat våld (eller "pågående dödligt våld" som är termen polisen använder). Men eftersom väpnat våld kan leda till allvarliga konsekvenser finns det skäl att ta frågan på allvar. Erfarenheten från andra länder visar att det är omöjligt att förutsäga i vilka områden och i vilken typ av skolor eller förskolor som väpnat våld kommer att inträffa. Därför är det bra om de som arbetar i verksamheterna har en mental förberedelse och insikter om olika möjliga handlingsalternativ.*
- *Strategierna inrymning, utrymning och utestängning kan tas upp i samband med skolans eller förskolans övriga säkerhetsarbete. Då går det att ta hänsyn till den enskilda verksamhetens specifika förutsättningar, som lokalernas utformning och elevsammansättningen. En möjlighet är att formulera möjliga scenarier och diskutera hur personal skulle agera i dessa situationer.*
- **Inrymning**
Inrymning innebär att barn, elever och personal stänger in sig i rum eller salar. Genom att låsa dörren och/eller barrikadera den blir det svårare för en gärningsperson att komma in. Det är också en fördel om det går att gömma sig, att vara tyst och om möjligt täcka för eventuella fönster. Inrymning är ingen garanti för säkerhet, men bidrar ofta till att förhindra att människor kommer till skada. En avgörande faktor för hur inrymning fungerar är lokalernas utformning.

¹ Arbetsmiljöverkets författningssamling.

² Skolverkets hemsida "Olika handlingsalternativ vid väpnat våld"

(<https://www.skolverket.se/skolutveckling/leda-och-organisera-skolan/systematiskt-kvalitetsarbete-i-skola-och-forskola/sakerhet-och-krisberedskap-i-skola-och-forskola#h-Olikahandlingsalternativvidvapnatvald>).

Eftersom varje skola och förskola har unika lokaler och verksamhet är det viktigt att ha funderat över den enskilda byggnadens utformning och hur en inrymning skulle kunna fungera på den aktuella förskolan eller skolan.

- **Utestängning**

Ytterligare en metod som kan användas under vissa omständigheter är att stänga ute gärningspersoner från hela byggnaden. När det väpnade våldet pågår på gården, då kan det vara effektivt att stänga dörrar till byggnaden, hålla barn, elever och personal inomhus medan gärningspersonerna utestängs. Det är viktigt att inga barn och elever utestängs ihop med gärningspersoner.

4 Resultat av granskningen

I detta kapitel ges en sammanställd bild av våra iakttagelser från besök och intervjuer i verksamheten. Svaret "Ja" används i de fall där samtliga enheter stämmer in på frågan. "Nej" används om någon eller flera av de besökta enheterna inte kunde beskriva/visa att rutiner finns.

4.1 Förskola - mottagning och avlämning

Kontrollmoment mottagning och avlämning		Ja	Nej
1.1	Finns rutiner vid avlämning och hämtning? Är rutinerna dokumenterade?		√
<p>Iakttagelser:</p> <p>Samtliga förskolor vi har besökt har rutiner för avlämning och hämtning av barn. På flertalet förskolor uppger personalen att de möter upp föräldrarna i hallen, men det förekommer även att föräldrarna går in i verksamheten för att lämna eller hämta barnen. Rutinerna skiljer sig inte märkbart mellan enheterna. Intervjuad personal har dock inte kunnat uppvisa dokumenterade rutiner för avlämning och hämtning.</p> <p>Svedala kommuns förskolor använder sig enligt befintliga rutiner av verksamhetssystemet Tempus, i vilket det är möjligt att registrera avlämning och hämtning av barn. Tempus infördes relativt nyligen inom kommunens förskolor. Vårdnadshavare kan även registrera information gällande bland annat frånvaro, schema samt vem som utöver vårdnadshavare är godkänd att hämta barnet. Vidare finns det möjlighet att ladda upp en bild på de som är godkända att hämta barnet. Personal har möjlighet registrera barnen i systemet vid avlämning, vilket säkerställer att information om vilka barn som är närvarande på ett enkelt och säkert sätt kan föras över till respektive barngrupps personal. På motsvarande vis avregistreras barnen i systemet vid hämtning. Tempus möjliggör enligt uppgift att få en snabb överblick av beläggningen på förskolan och att kunna plocka ut statistik kring exempelvis ifall föräldrarna hämtar barnen enligt anmält schema.</p>			

Förskolorna har rutiner vid hämtning då annan person än vårdnadshavare hämtar. Ifall någon som inte är förannonserad dyker upp och vill hämta ett barn är rutinen att ringa föräldrarna för godkännande och att aldrig lämna ut ett barn utan vårdnadshavares godkännande. På samtliga förskolor anmäler vårdnadshavaren att ett barn ska hämtas av annan än vårdnadshavaren antingen via Tempus, via sms eller muntligen någon dag innan eller samma dag. Det förekommer även att föräldrar introducerar personen som ska hämta barnet för personalen personligen under dagarna innan. Personalen på en förskola uppger att de ofta vill träffa den som ska hämta i förväg, framförallt när det gäller de yngre barnen. Att anmälan måste ske meddelas enligt uppgift under inskolningen.

På samtliga besökta förskolor används lärportalen Unikum för mer utförlig dokumentation om barnen och för kontakt med föräldrar genom utskick av meddelanden. Intervjuad personal på två förskolor uppger att rutinerna för avlämning och hämtning kommuniceras till föräldrarna via Unikum. På en förskola uppges att rutinerna meddelas till föräldrarna vid inskolningssamtalet.

Vikarier får introduktion till rutinerna för avhämtning och lämning via övrig personal. På en förskola finns enligt uppgift en pärm som innehåller rutinerna, som tas fram och går igenom med vikarier.

Vidare finns rutiner vid öppnings- och stängningstid, till exempel att barnen samlas på en avdelning. Vid öppning och stängning är övriga avdelningar låsta. På två av de besökta förskolorna låses samtliga dörrar vid ensamarbete och föräldrarna ringer på en ringklocka för att bli insläppta. Kommunens förskola med OB-verksamhet är en av dessa.

Vi kan konstatera att verksamhetsområde Utbildning har framarbetat dokumenterade rutiner/handlingsplaner avseende hur förskolepersonal ska agera när barn inte blir hämtat på förskolan³, vid tillfällen när vuxen är drogpåverkad vid hämtning av barn⁴ samt för öppning och stängning i förskola⁵.

1.2	Sker riskbedömningar och uppföljningar gällande överlämnandet av tillsynsansvaret från vårdnadshavare och förskolepersonal?		
-----	---	--	--

lakttagelser: Personalen framför att det förs en kontinuerlig diskussion om det finns några oklarheter eller risker vid överlämnandet av tillsynsansvaret. Bedömer personalen och/eller biträdande utbildningschefen att det finns behov av att göra förändringar i rutinerna tas detta upp på arbetsplatsträffar.

³ Daterad 2019-02-27.

⁴ Daterad 2018-12-12.

⁵ Daterad 2019-02-27.

I intervju med personalen på en av förskolorna framgår att frågan främst diskuteras ifall det skett en incident, inom ramen för informationsmöten eller samverkan. Förskolans trygghetsteam uppges däremot vara den grupp som framarbetar riskbedömningar.

4.1.1 Bedömning

Vi bedömer att det finns goda rutiner för mottagning och avlämning av barn från och till vårdnadshavare. Vi bedömer således att förskolan tar sitt tillsynsansvar i enlighet med den praxis som har utvecklats från föräldrabalken 6 kapitlet 2 § rörande övertagande av tillsynsansvar. Vidare gör vi bedömningen att det finns en riskmedvetenhet ute i verksamheten som gör att personalen kan handskas med risksituationer på ett tillfredsställande sätt. Däremot ser vi ett behov av att dokumentera rutinerna, att tillse att dessa finns tillgängliga för personalen på respektive enhet samt att personalen regelbundet tar del av dessa.

4.2 Förskola och grundskola - besöksrutiner och säkerhet vid besök

Kontrollmoment besöksrutiner och säkerhet vid besök		Ja	Nej
2.1	Finns besöksrutiner vid externa besök? Är rutinerna dokumenterade?		√
<p>lakttagelser:</p> <p><u>Förskola</u> Flertalet förskolor som vi har besökt har goda rutiner vid besök. Personalen uppmärksammade snabbt att de hade fått besök och frågade om ärendet. Däremot bad ingen om legitimation eller någon form av identifikation gällande vårt ärende, uppdrag eller uppdragsgivare. På två av förskolorna kunde vi ta oss förbi hallen och in i verksamheten utan att bli tillfrågade om vem vi var och vårt ärende. Detta trots att vi hälsade på personalen.</p> <p>Vi kan konstatera att det saknas en specifik dokumenterad rutin beträffande bemötande, däremot har det utvecklats en praxis avseende hur personalen inom förskolorna bemöter besökande. Personalen försöker generellt möta besökaren i anslutning till ingången eller kapprummet för att undvika att besökaren får kontakt med barnen innan personalen har identifierat personens anledning till besöket. Rutinen innebär att personalen alltid ska fråga vem besökaren är och om ärende. Vi noterar dock att ingen av förskolorna hade en dörrsignal vid ingången som indikerar att någon tar sig in i lokalerna. I avstämning med biträdande utbildningschef framgår att kommunen utifrån ett arbetsmiljöperspektiv har valt bort möjligheten till dörrsignal. Vidare konstaterar vi att enbart en av de besökta förskolorna använder sig av lärarbrickor, som skulle kunna underlätta identifikationen av vilka personer som arbetar på förskolan.</p>			

Svedala kommun

Granskning av besökssäkerhet och skalskydd på förskola och grundskola

2019-05-16

De hantverkare som besöker förskolorna uppges vanligtvis vara väl kända för verksamheten, eftersom de ofta kommer från fastighetsförvaltaren Svedab eller från kommunens förvaltning. På en av förskolorna uppges personalen att de har som rutin att även fråga hantverkare om deras ärende. På flertalet förskolor uppges att personalen i förväg får information om att hantverkare ska besöka förskolan. På en av de besökta förskolorna informerar förskolans chef om vem som kommer besöka enheten via mejl, exempelvis vid sjukdom hos städ- eller kökspersonalen.

Grundskola

Vid våra oanmälda besök på olika grundskolor har vi kunnat röra oss fritt på samtliga skolor. Med undantag för en skola, där vi blev konfronterade direkt, dröjde det innan vi blev uppmärksammade av personal som frågade om vårt ärende på den aktuella skolan. På flertalet skolor hälsade personalen på oss utan att fråga oss om vårt ärende.

Baserat på besök och genomförda intervjuer kan vi konstatera att besöksrutinerna skiljer sig åt mellan de granskade grundskolorna. En del av grundskolorna uppges att de använder sig av ett system med besöksbrickor, detta var dock inte något som vi kunde observera. På merparten av grundskolorna blev vi inte heller tillfrågade om legitimation utan visade upp vår legitimation på eget initiativ och endast en skola uppgav att de hade som rutin att legitimera besökare.

På några av de granskade grundskolorna uppgav personalen att det fanns en rutin för att besökare skulle anmäla sig i receptionen. På en del av grundskolorna var receptionen inte placerad i närheten av huvudentrén, vilket kan tänkas försvåra receptionens överblick av besökande. Vidare kunde vi baserat på intervjuer konstatera att receptionens öppettid på några av de granskade grundskolorna var begränsad.

Under våra intervjuer framkommer att personalen på grundskolorna generellt sett anser sig ha svårt att bedöma huruvida en besökare är obehörig eller inte. Detta gäller i synnerhet på de större enheterna där det rör sig många människor i anslutning till exempelvis lämning och hämtning. Personalen menar på att de inte alltid hinner fråga besökare om deras ärende och att skolornas öppna miljö, med många ingångar, gör det svårt att kontrollera om obehöriga tar sig in på skolan. Dock uppges personalen på de mindre enheterna att de känner igen föräldrar och andra närstående.

När det gäller hantverkare framkommer det under genomförda intervjuer att de oftast kommer via Svedab och därmed redan är kända sedan tidigare av grundskolornas personal. På de flesta av de besökta grundskolorna informerar även personalen om att hantverkarna i regel ska anmäla sin närvaro på skolan. Vid en besök grundskola uppgav personalen att Svedab oftast på förhand introducerar de hantverkare som ska arbeta på skolan och att detta leder till att personalen är förberedd på vilka individer som därefter kommer att röra sig på skolområdet under en kommande period.

Vid en annan grundskola brukar hantverkare ha med sig en utskriven felanmälan som de kan uppvisa när skolpersonal undrar om deras ärende på skolan.

Vid tidpunkten för våra oanmälda besök hade två av fem granskade grundskolor dokumenterat sina besöksrutiner gällande externa besökare. Därtill dokumenterade Spångholmsskolan sina rutiner efter vårt besök. Följande två enheter har dock fortfarande inte dokumenterat sina besöksrutiner:

- Klågerupskolan
- Marbäckskolan

Kontrollmoment besöksrutiner och säkerhet vid besök		Ja	Nej
2.2	Finns rutiner vid obehöriga och/eller hotfulla besökare? Är rutinerna dokumenterade?		✓

lakttagelser:

Förskolor

Vid en av de besökta förskolorna känner intervjuad vikarierande personal inte till ifall det finns rutiner för obehöriga och/eller hotfulla besökare, eller om dessa är dokumenterade och förvaras på förskolan. Det samma gäller intervjuad ordinarie personal vid två förskolor. Vi har tagit del av de tre ovan nämnda förskolornas dokumenterade handlingsplaner för hot och våld. På de övriga två förskolorna uppger personalen däremot att förskolan har en plan för hot och våld, som utgör en del av förskolans krispärm. En av förskolorna har vidare rutinen att personalen ska skriva under att de läst förskolans samtliga handlingsplaner. Vi har tagit del av de två ovan nämnda förskolornas dokument för samlade handlingsplaner 2019-2020 och av dokumentet framgår lokal handlingsplan vid hot och våld, lokal handlingsplan vid ensamarbete morgon och kväll samt lokal handlingsplan för om obehörig kommer in på förskolan.

Vid en av de besökta förskolorna testades förskolans rutiner vid risk för hotfulla besökare enligt uppgift under hösten 2018, i samband med en pågående tvist. Samtlig personal hade enligt uppgift informerats om att en hotfull situation skulle kunna uppstå och hade fått information om vad de skulle säga till den potentiellt hotfulla personen. Personalen fick även stöd från kommunens trygghetsvårdar. Under denna period användes personlarm och ensamarbete förekom inte. Personalen fick informationen att personlarmet aktiveras avlyssnas situationen av väktare och ifall de gör bedömningen att situationen låter hotfull tillkallas stöd. Förskolan använde sig även periodvis av vakter på området.

Personalen på en av de besökta förskolorna uppger sig inte ha haft behov av att använda sig av personlarm. Intervjuad personal uppger sig däremot ha möjligheten att ringa till trygghetsvårdarna vid behov. Av övriga förskolor använder sig två av fyra av personlarm, varav en är förskolan med OB-verksamhet. På förskolan med OB-verksamhet ska personlarm bäras vid ensamarbete. På en av förskolorna har personalen fått tipset från trygghetsvårdarna att trycka på brandlarmet ifall en otrygg situation eskalerar.

På en av de besökta förskolorna uppger intervjuad personal att det upplever ett behov av att få mer utbildning och träning i att hantera obehöriga och/eller hotfulla besökare.

Enligt förskolepersonalen som vi har träffat inom ramen för granskningen genomförs sällan en tillbudsansmälan. På en av förskolorna uppges detta bero på att det inte skett en incident under de senaste 16 åren. När tillbudsansmälan sker genomförs den via Kia-systemet, kommunens system för rapportering och hantering av tillbud, där personalen går in och beskriver händelsen. Utifrån rapporteringen genomför förskolans chef en ärendehantering. Tillbudsansmälan har skett på förskolan där personalen utsattes för en hotfull situation. På övriga besökta förskolor känner personalen inte till någon historik av tillbudsansmälningar.

Svedala kommun har framarbetat en kommunövergripande handlingsplan mot hot och våld⁶. Handlingsplanen innehåller praktiska anvisningar för hur arbetet med åtgärder mot hot och våld ska bedrivas inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet. Av planen framgår att varje arbetsplats/enhet har i uppdrag att anpassa den kommunövergripande planen till de verksamhetsspecifika förutsättningar som råder för just den arbetsplats/enheten, i de fall den kommunövergripande planen inte täcker verksamhetens behov. Vidare framgår en roll- och ansvarsfördelning mellan arbetsgivare, medarbetare, skyddsombud och skyddskommitté, hur det systematiska arbetsmiljöarbetet ska bedrivas i syfte att förebygga risker för hot och våld, exempel på åtgärder, hur man ska agera vid skarpt läge samt en checklista som kan användas i samband med att rutiner för krisstöd utarbetas på respektive arbetsplats/enhet. Verksamhetsområde Utbildning har vidare framarbetat en instruktion/checklista för kartläggning, riskbedömning och förebyggande åtgärder avseende hot- och våldssituationer.⁷ Denna håller vid tidpunkten för granskningen på att revideras.

Vid avstämning med biträdande utbildningschef framgår att samtliga chefer inom verksamhetsområde Utbildning nyligen har genomfört en utbildning i PDV (pågående dåligt våld), i polisens regi. Bland annat inrymning hanterades inom ramen för utbildningen. Detta enligt uppgift i syfte att skapa en mental förberedelse, snarare än att upprätta faktiskt inrymningsplaner. Med utbildningen som bakgrund har samtliga förskolechefer och rektorer fått i uppdrag att under våren 2019 uppdatera sina hot- och våldspaner.

⁶ Antagen av kommunledningsgruppen 2017-08-28.

⁷ Senast reviderad i januari 2019.

Svedala kommun

Granskning av besökssäkerhet och skalskydd på förskola och grundskola

2019-05-16

På en av förskolorna uppger personalen att det finns rutiner för inrymning, men övningar har inte genomförts. Detta baserat på bedömningen att det finns en säkerhetsrisk i att det kan spridas vilka rutiner förskolan har för inrymning. Samtlig personal har dock en visselpipa som de kan samla ihop barnen med hjälp av vid behov. Rutinen för inrymning prövades för några år sedan på förskolan, då en beväpnad person rörde sig i området.

En annan besökt förskola använder sig också av visselpipa och tränar inrymning med hjälp av denna som signal. Barnen har lärt sig att springa till sin avdelnings dörr då personalen blåser i visselpiporna. Personalen räknar sedan barnen och låser dörren. Inrymningsövningar genomförs enligt uppgift två gånger per termin. Innan kl. 12 ansvarar personalen som ansvarade för öppningen att samtliga barn räknats in och efter kl. 12 ansvarar personalen som ansvarar för stängning för detta. Det samma gäller vid utrymning. Förskolan har dock ingen rutin för inrymning ifall en hotfull person har tagit sig in i lokalerna. Inrymning övas på ytterligare en förskola, men inte på övriga två besökta förskolor.

Grundskolor

Vid samtal med personal framkommer att dialog har förts på flertalet besökta enheter, vid exempelvis arbetsplatsträffar och läsårsstart, kring besök av obehöriga. Enligt intervjuad personal aktualiseras ofta diskussionerna vid nära relaterade händelser i omvärlden.

Det framgår av intervjuer med grundskolepersonal att en del enheter saknar en rutin för hur hotfulla besökare ska hanteras. Vidare framkommer det att personalen i varierande utsträckning känner till rådande rutiner på de enheter där rutiner faktiskt har tagits fram.

Konceptet inrymning har diskuterats på de granskade grundskolorna men vid tidpunkten för granskningen saknas det inrymningsrutiner på samtliga skolor förutom en. Vidare uppger skolpersonal att inrymning inte tränas på någon av de granskade grundskolorna. Vi noterar även att en av de granskade grundskolorna inte har klassrum som går att låsa inifrån. Vidare finns det ingen inrymningssignal på någon av de granskade skolorna och det saknas kanaler och rutiner för intern kommunikation mellan de anställda vid en eventuell krissituation. På en av de granskade grundskolorna noterar vi emellertid att personalen i en särskild skolbyggnad använder sig av Facebooks meddelandefunktion för att vid behov kunna kommunicera på gruppnivå.

Personlarm används inte vid någon av de granskade grundskolorna. Under intervju framkommer dock att personal som är ansvarig för stängning på en av de granskade enheterna har efterfrågat någon typ av personlarm.

Flertalet av de granskade grundskolorna har klassrum med begränsad insyn från korridorerna. Vidare har en av de granskade grundskolorna även rullgardiner på klassrumsdörrarna vilket gör att insyn kan förhindras. Begränsad insyn i klassrummen är något som kan ses som positivt ur ett inrymningsperspektiv. Samtidigt framgår det under intervjuer att det däremot anses negativt ur ett skolmiljöperspektiv.

Svedala kommun

Granskning av besökssäkerhet och skalskydd på förskola och grundskola

2019-05-16

<p>Vid tidpunkten för våra oanmälda besök hade två av fem granskade grundskolor dokumenterat sina rutiner gällande obehöriga och/eller hotfulla besökare. Därtill dokumenterade Spångholmsskolan sina rutiner efter vårt besök. Följande två enheter har dock fortfarande inte dokumenterat sina rutiner gällande obehöriga och/eller hotfulla besökare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klågerupskolan - Marbäckskolan 			
2.3	<p>Sker riskbedömningar och uppföljningar av verksamheten gällande besökssäkerhet?</p>		√
<p>lakttagelser:</p> <p><u>Förskolor</u> På kommande arbetsplatsträff ska två av förskolorna enligt uppgift få vägledning kring hur en hotfull situation ska hanteras från en extern specialist, som arbetar som brandman och tidigare som polis i Malmö. Personalen har ännu inte tränat på hur de ska agera i en sådan situation. Även inrymning kommer behandlas på mötet.</p> <p><u>Grundskolor</u> Baserat på genomförda intervjuer med skolpersonal har ingen av de besökta grundskolorna en kontinuerlig riskbedömning och uppföljning med hänsyn till besökssäkerhet. En av skolorna ska dock i september ta upp hot och våld samt inrymning vid en arbetsplatsträff i september då även en kommunpolis kommer att delta.</p>			

4.2.1 Bedömning

Vi bedömer att det finns informella besöksrutiner på samtliga besökta förskolor och grundskolor. På flertalet för- och grundskolor saknas det emellertid styrdokument som ger direkta instruktioner eller riktlinjer för hur bemötande av besökare till kommunens verksamheter ska ske. Vidare kan vi notera att vi kunde röra oss i grundskolebyggnaderna en längre stund utan att någon frågade om vårt ärende. Det förekom även att vi kunde röra oss in i förskoleverksamheten utan att bli stoppade av den personal vi mötte. Således rekommenderar vi att formalisera besöksrutinerna samt att stärka upp kontrollen av vilka personer som rör sig på verksamhetens område.

Vi ser positivt på att det finns kommungemensamma riktlinjer för agerande vid hot- och våldssituationer. Däremot ser vi ett behov av att både inom för- och grundskolan tillse att riktlinjerna finns tillgängliga för personalen på respektive enhet och att tillse att personalen regelbundet tar del av dessa.

Vidare rekommenderar vi att riskanalyser kring respektive för- och grundskolas specifika förutsättningar genomförs samt att de gemensamma rutinerna och handlingsplanerna anpassas efter denna analys. Här konstaterar vi att det råder ett motsatsförhållande mellan inrymningsperspektivet och skolmiljöperspektivet när det gäller insyn i klassrummen. Vidare bör för- och grundskolorna se över möjligheterna till "säkra" låsta rum om en hotfull situation skulle uppstå. Det är även av vikt att det finns en fastställd och känd rutin som personalen med lämpliga intervaller får öva inrymning utifrån. I detta arbete bör även ingå att se över möjliga alternativ till en lämplig inrymningssignal.

4.3 Förskola och grundskola - skalskydd mot inbrott

Kontrollmoment skalskydd		Ja	Nej
3.1	Finns skalskydd på enheten?	√	
<p>lakttagelser:</p> <p><u>Förskola</u> Samtliga förskolelokaler som inte innefattar OB-verksamhet larmas på efter 18.00 och uppges ha rörelsedetektorer samt larmade dörrar. Vaktbolag och trygghetsvårdar kör runt och kontrollerar samtliga förskolor på kvällar och helger. Ingen av de besökta förskolorna är utrustade med övervakningskameror utanpå byggnaderna. Två av förskolorna är däremot utrustade med ett system som avger en högfrekvent signal kring huset, som aktiveras av rörelse. Systemet installerades i syfte att förhindra att unga obehöriga vistas runt lokalerna. Kommunens OB-förskola är utrustad med ett rörelseaktiverat system som innebär att lamporna tänds kring byggnaden ifall någon kommer för nära. På en av förskolorna uppger personalen att de har haft problem med obehöriga på tomten kvällstid och med skadegörelse. Samma förskola har haft inbrott under de senaste åren, då projektorer och bärbara datorer stals. Efter detta fick personalen låsbara skåp och rutinen är att allt löst av värde låses in i dem.</p> <p>Ytterligare en förskola har haft inbrott under de senaste åren, då datorer stals. Personalen har enligt uppgift fått instruktioner om att värdesaker inte ska förvaras synligt. Flertalet besökta förskolor har i dagsläget rutiner för att låsa in bärbara datorer, Ipads och andra lösa värdesaker i skåp. Personalen vid en av förskolorna uppger dock att det saknas ändamålsenliga skåp att låsa in värdesaker i ute på avdelningarna.</p>			

Grundskola

Vi kan konstatera att samtliga besökta grundskolor har inbrottslarm. Vid ett antal av de besökta grundskolorna uppges fönster vara larmade och på de flesta av grundskolorna informerar intervjuad personal om att fönstren är förstärkta alternativt skyddade med exempelvis galler, i de fall de är öppningsbara. De intervjuade känner inte till ifall larmsystemet är kopplat till väktare. På de besökta grundskolorna aktiveras/avaktiveras inbrottslarmen vid givna tider. Samtliga granskade skolenheter har brandlarm samt rutiner för evakuering vid brand.

Ingen av de granskade grundskolorna har permanenta väktare utan uppger att väktare genomför ronder under kvällstid samt att de kommer vid skadegörelse.

På några av de besökta grundskolorna har det skett inbrott under de tre senaste åren. Även på andra grundskolor har det skett inbrott, dock inte i närtid. Utöver polisanmälan har de drabbade skolorna vidtagit åtgärder för att förebygga framtida inbrott, däribland genom förstärkning av dörr som hade brutits upp vid genomfört inbrott samt samverkan med trygghetsvårdare som genomför ronderingar i skolans lokaler efter stängningstid.

På samtliga besökta grundskolor utom en uppger intervjuad personal att datorer, lpads och andra liknande värdesaker låses in i säkra skåp nattetid.

Endast på en av de besökta grundskolorna uppger intervjuad personal att det finns övervakningskameror. På övriga besökta grundskolor saknas övervakningskameror. Däremot har frågan diskuterats på flertalet av grundskolorna och en av grundskolorna har även ansökt om övervakningskameror, men fick avslag på sin ansökan. I avstämning med grundskolechef framgår att det kommer införas utomhuskameror på två grundskolor. Kommunen håller enligt uppgift på att sondera vilka typer av infravärmsystem det finns att tillgå som kan kopplas till ett vaktbolag.

Samtliga besökta grundskolor har flertalet öppna och oövervakade ingångar till sina byggnader. Innan och efter normal skoltid låser de flesta av skolorna flertalet dörrar och begränsar möjligheten till att komma in i skollokalerna endast till de byggnader där verksamhet bedrivs efter normal skoltid, exempelvis fritidsverksamhet.

4.3.1 **Bedömning**

Vi bedömer att besökta förskolor och grundskolor har erforderliga yttre skalskydd och brandlarm. Däremot bedömer vi att det finns förbättringspotential i att säkerställa att lpads, datorer och andra värdesaker förvaras på ett säkert sätt på kvällstid och helger, i form av exempelvis införskaffande av värdeskåp.

En riskbedömning gällande vilka ingångar som bör vara öppna under verksamhetens öppettid bör genomföras. Detta i syfte att förhindra olaga intrång och öka säkerheten för barn, elever och personal.

5 Slutsats och rekommendationer

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att överlämnandet av tillsynsansvaret mellan vårdnadshavare och personal genomförs på ett säkert sätt vid kommunens förskolor. Det finns goda riktlinjer och rutiner för överlämnandet av tillsynsansvaret. Vidare finns arbetsrutiner för externa besök och dokumenterade förvaltningsövergripande riktlinjer samt instruktioner vid hot- och våldssituationer, både inom förskolan och grundskolan. På flera enheter saknas det dock dokumenterade instruktioner/rutiner för externa besök och de arbetsrutiner som finns efterföljs inte alltid inom varken för- eller grundskolan.

Vi kan även konstatera att samtliga grundskolor inte har anpassat de kommunövergripande rutinerna och handlingsplanerna kring hot och våld efter enhetens specifika förutsättningar. Vi vill poängtera vikten av att enheterna genomför egna riskbedömningar utifrån den enhetsspecifika miljön och omgivningen och dokumenterar detta i lokalt anpassade handlingsplaner. Här konstaterar vi att det råder ett motsatsförhållande mellan inrymningsperspektivet och skolmiljöperspektivet när det gäller insyn i klassrummen.

Mot bakgrund av genomförd granskning lämnar vi följande rekommendationer:

- Att utbildningsnämnden tillser att riktlinjer/rutiner upprättas, tillgängliggörs och efterlevs avseende bemötande vid besök i förskolans och grundskolans verksamhet.
- Att samtliga förskolor och grundskolor genomför en lokalt anpassad riskbedömning avseende besökssäkerhet och utifrån denna dokumenterar eventuella åtgärder som är lämpliga för den enskilda förskolan/skolan.
- Att förskolorna och grundskolorna strävar efter att minimera antalet öppna passager och dörrar.
- Att utbildningsnämnden tillser att för- och grundskolorna ser över tillgången till "säkra" låsbara rum, som kan användas om en hotfull situation skulle uppstå, samt att det finns en fastställd och känd rutin som personalen med lämpliga intervaller övar inrymning utifrån.
- Att samtliga förskolor och grundskolor ser över möjliga alternativ till en lämplig inrymningssignal.
- Att utbildningsnämnden säkerställer efterlevnad av ovan nämnda handlingsplaner och rutiner genom intern kontroll.

Svedala kommun

Granskning av besökssäkerhet och skalskydd på förskola och grundskola

2019-05-16

Datum som ovan

KPMG AB

Lars Jönsson
Certifierad kommunal revisor

Frida Starbrant
Verksamhetsrevisor

Simon Monti Danielsson
Verksamhetsrevisor